

Kļūdas iepirkumu plānošanā un administratīvā atbildība

Dace Vosele

IUB Administratīvo sodu departamenta direktore

11.12.2024.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Saīsinājumi

- **CPV** – *Common Procurement Vocabulary* – kopējā iepirkuma vārdnīca.
 - Nomenklatūras klasifikators, kurš noteikts ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 213/2008 (2007. gada 28. novembris).
 - CPV nomenklatūra piemērojama publiskajam iepirkumam, lai standartizētu norādes, kuras izmanto līgumslēdzējas iestādes sava iepirkuma priekšmeta norādīšanai (<https://www.iub.gov.lv/lv/klasifikacija>).
- **IUB** – Iepirkumu uzraudzības birojs
- **PIL** – Publisko iepirkumu likums
- **MK** – Ministru kabinets
- **ES** – Eiropas Savienība

Līguma pretiesiska noslēgšana (1)

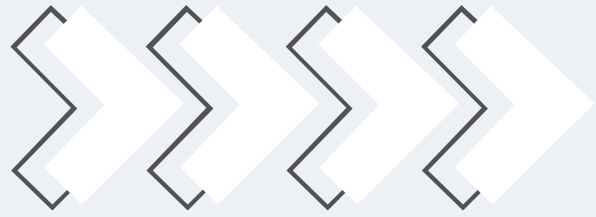
Par iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās **noslēgšanu vai cita tāda darījuma veikšanu**, kas atbilst iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās būtībai, **ja nav piemērota** attiecīgajā likumā noteiktā iepirkuma procedūra vai cita attiecīgajā likumā noteiktā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kārtība, kas bija jāpiemēro,

piemēro naudas sodu no 14 līdz 240 naudas soda vienībām (70 – 1200 eiro);

Ja noslēgtā iepirkuma **līguma** vai **vispārīgās vienošanās**, vai **cita veiktā darījuma līgumcena ir 145 000 eiro vai lielāka,**

piemēro naudas sodu no 70 līdz 400 naudas soda vienībām (350 – 2000 eiro) **un**

tiesību izmantošanas aizliegumu – aizliegumu uz laiku no 1 līdz 2 gadiem ieņemt amatus, kuru pienākumos ietilpst lēmumu pieņemšana publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā vai iepirkuma līgumu, vispārīgo vienošanos, partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu noslēgšana.

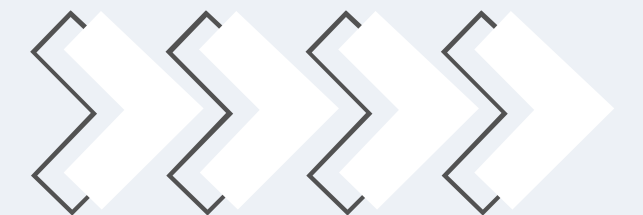

Kļūdas

Nepareizi aprēķināta
paredzamā līgumcena un
iepirkuma priekšmets
nepamatoti sadalīts.

Līguma noslēgšanai
nepamatoti piemērots
likuma piemērošanas
izņēmums (PIL 3., 4.p.) vai
iepirkuma procedūru
piemērošanas izņēmums
(PIL 5.pants).

Prakse

VECĀKĀ INSPEKTORA 29.11.2024. LĒMUMS

3 līgumi (tīmekļa kameras, robotika un informācijas tehnoloģijas, virtuālās realitātes brilles)

Nepareizi plānots budžets

Viens piegādātāju loks

Viens laika periods (aprīlis un novembris)

Mērķis ir ieviest digitālās iniciatīvas

Tas vien, vai precēm ir vienādi vai atšķirīgi CPV kodi un vai šie kodi atrodas zem viena virskoda, nenosaka, vai to paredzamās līgumcenas ir vai nav jāsummē piemērojamās iepirkuma procedūras noteikšanai.

Proti, CPV klasifikators ir paredzēts precīzai un starptautiski saprotamai iepirkuma priekšmeta nosaukuma kodēšanai, nevis kā pamatojums līdzīgu preču, pakalpojumu vai būvdarbu identificēšanai, lai noteiktu paredzamo līgumcenu.

Prakse

IUB vadītāja 12.09.2024. lēmums

- **2022.** gadā kopējie pakalpojumu izdevumi bija gandrīz 200 000 eiro, kas pārsniedz MK 2017. gada noteikumos 28.februāra Nr.105 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtībām" noteikto līgumcenas robežvērtību publiskam pakalpojuma līgumam; ieplānotais budžets 2022.gadā bija 522 000 eiro.
- **2023.** gada kopējie pakalpojuma izdevumi pārsniedza 400 000 eiro; ieplānotais budžets 2023.gadā bija 629 099 eiro.
- 2 atsevišķi administratīvā pārkāpuma procesi, jo iepirkti regulāri pakalpojumi, kas ir nepieciešami pasūtītāja darbības nodrošināšanai un kurus pasūtītājs iepērk katru gadu (regulāri), attiecīgi katrā kalendārā gadā neatbilstoši veikti pakalpojumu iepirkumi, neatkarīgi no līgumu (darījumu) skaita, veido atsevišķu pārkāpuma sastāvu.

Līguma prettiesiska noslēgšana (2)

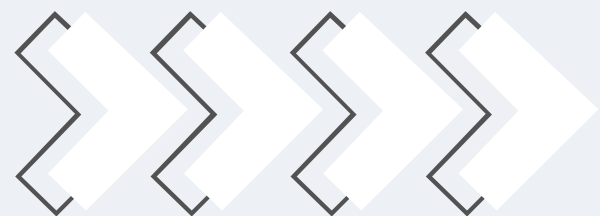
Par iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās **noslēgšanu**, **ja piemērota** attiecīgajam likumam **neatbilstoši izraudzīta** iepirkuma procedūra vai cita attiecīgajam likumā noteiktā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kārtība,

piemēro naudas sodu no 14 līdz 240 naudas soda vienībām (70 – 1200 eiro);

Ja noslēgtā iepirkuma **līguma** vai **vispārīgās vienošanās**, vai **cita veiktā darījuma līgumcena ir 145 000 eiro vai lielāka**,

piemēro naudas sodu no 70 līdz 400 naudas soda vienībām (350 – 2000 eiro) **un**

tiesību izmantošanas aizliegumu – aizliegumu uz laiku no 1 līdz 2 gadiem ieņemt amatus, kuru pienākumos ietilpst lēmumu pieņemšana publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā vai iepirkuma līgumu, vispārīgo vienošanos, partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu noslēgšana.

Kļūdas

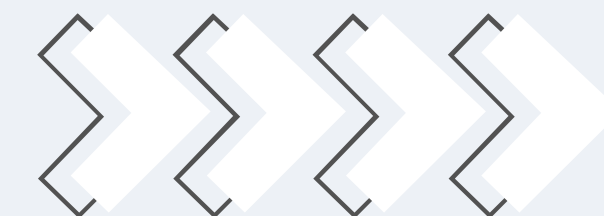
Noslēgts līgums (vairāki līgumi), lai gan pirms tam nepareizi aprēķināta paredzamā līgumcena un iepirkums nepamatoti sadalīts, iepirkuma veikšanā piemērojot neatbilstošu kārtību, visbiežāk, t.s. „mazo” iepirkumu PIL 9.p. kārtību iepirkuma procedūras vietā.

Noslēgts līgums, lai gan pirms tam nepareizi noteikts iepirkuma priekšmets, piemēram, pasūtītājs uzskatījis, ka pērk būvdarbus un veicis t.s. „mazo” iepirkumu, lai gan tie bijuši pakalpojumi, kam atbilstoši līgumcenai bija piemērojama iepirkuma procedūra.

Līgums noslēgts, piemērojot sarunu procedūru, lai gan nav izpildījušies visi kritēriji attiecīgās sarunu procedūras piemērošanai.

Prakse

KURZEMES APGABALTIESAS 14.05.2024. SPRIEDUMS LIETĀ NR. 25562000028423.1

Par iemesliem, kurus iepriekš nevarēja paredzēt, nav atzīstamas situācijas, kas radušās neatbilstošas un nepareizas plānošanas dēļ, kā arī pasūtītāja kļūdas dēļ.

Konkrētajā gadījumā pašvaldībai bija zināms, ka uz vairākām cirmām ir izsniegti ciršanas apliecinājumi un tajās notiek vai notiks mežizstrādes process, tādējādi bija paredzama un zināma nepieciešamība pēc egļu stādiem cirsmu apmežošanai.

Divu analogu iepirkuma līgumu noslēgšana viena gada laikā liecina par neatbilstošu plānošanu no amatpersonu puses.

Prakse

IUB vadītāja 28.11.2022. lēmums

- Nosakot būves un būvdarbu paredzamo līgumcenu, jāņem vērā sasniedzamais gala rezultāts un vienotais mērķis, kas izriet no plānošanas dokumentiem; par vienotu mērķi netieši var liecināt dažādi papildu aspekti, piemēram, darbu uzsākšanas brīdis un pabeigšanas brīdis (vienlaicīgums vai neliela laika nobīde):
 - visi iepirktie būvdarbi ir veikti vienā ēkā, ar vienu mērķi, kā arī ir konstatējama vienota tehniskā funkcija – sporta zāles telpu funkcionalitātes nodrošināšana;
 - visi iepirkumi būvdarbiem tika organizēti salīdzinoši nelielā laika periodā, tas ir, 5 mēnešu periodā, gan iepirkums Nr.2, gan iepirkums Nr.3 organizēti pēc pasūtītāja lēmuma pašvaldības budžeta 2020. gadam grozījumiem, ar kuru sporta skolas remontdarbiem piešķirti papildu līdzekļi.
- Aizsargātās intereses, kas tiek aizskartas, izdarot PIL 84. pantā noteikto administratīvo pārkāpumu, ir piegādātāju tiesības uz atklātām iepirkumu procedūrām, brīvu konkurenci, vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi, kā arī valsts un pašvaldību līdzekļu efektīva izmantošana.
- Pasūtītāja piemērotais PIL 9. pants paredz pasūtītājiem atvieglotu iepirkuma veikšanas kārtību.

Prakse

RĪGAS PILSĒTAS TIESAS 31.01.2024. SPRIEDUMS LIETĀ NR.25562000027023.1

Iesniedzējas norādītie apstākļi – nepieejamie resursi atkārtotam konkursam, gan tirgus, gan pasūtītāja vajadzībām atbilstošs piedāvājums, operatīva veselības aprūpe, epidemioloģiskās drošības pasākumi nav tādi, kas radušies pēkšņi un kuru novēršanai nepieciešama tūlītēja rīcība, kad personai nav laika izvērtēt citus rīcības variantus.

Tādēļ iesniedzējas rīcība – noslēdzot (parakstot) līgumu, bija pretiesiska, kas viennozīmīgi norāda uz godīgas konkurences pārkāpumu, nevis situāciju, kas izveidojusies no pasūtītāja neatkarīgu un objektīvi neparedzamu apstākļu dēļ.

IUB VADĪTĀJA 04.10.2023. LĒMUMS

Veselības apdrošināšana ir ļoti svarīgs darba devēja, jo īpaši ārstniecības iestādes, labums, ko tas izvēlas sniegt saviem darbiniekiem, taču no tā nav tieši atkarīga Pasūtītāja spēja sniegt ārstniecības pakalpojumus.

Sarunu procedūra piemērojama, lai nopirktu tikai tādas preces, pakalpojumus vai būvdarbus un tādu to apjomu, kas tieši nepieciešams ārkārtas situācijas novēršanai.

Pasūtītājs sarunu procedūrā uzaicināja piedalīties tikai daļu no tirgus dalībniekiem, kas sniedz veselības apdrošināšanas pakalpojumus, tādējādi aizskarot pārējo tirgus dalībnieku intereses.

Prakse

KURZEMES RAJONA TIESAS 12.11.2020. SPRIEDUMS LIETĀ NR. 1A69025819

Pasūtītājam, lai piemērotu sarunu procedūru, iepriekš npublicējot paziņojumu par līgumu, nepietiek konstatēt faktu, ka laika trūkuma dēļ nav iespējams rīkot atklātu konkursu, slēgtu konkursu vai sarunu procedūru, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu.

Pasūtītājam ir jāspēj pierādīt, ka attiecīgā situācija izveidojusies no tā neatkarīgu un objektīvi neparedzamu apstākļu dēļ. Pēc būtības šie apstākļi būtu pielīdzināmi *force majeure* situācijām, ko pasūtītājs nav spējis nedz paredzēt, nedz arī jebkādā veidā tos ietekmēt vai novērst, proti, ka lietas apstākļi, uz kuriem atsaucas, pamatojot ārkārtēju steidzamību, nedrīkst būt radušies līgumslēdzējas puses – pasūtītāja – rīcības dēļ.

Līguma grozīšana

(1) Par iepirkuma **līguma vai vispārīgās vienošanās noslēgšanu**, ja tajā **nav iekļauti** iepirkuma **procedūras dokumentos paredzētie noteikumi** vai ir **iekļauti atšķirīgi noteikumi** un **ja šāda iespēja nav paredzēta** iepirkuma procedūras dokumentos atbilstoši attiecīgā likuma prasībām vai **nav ievēroti citi** attiecīgajā likumā noteiktie iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās **grozīšanas noteikumi**;

(2) **Par grozījumu izdarīšanu** iepirkuma līgumā vai vispārīgās vienošanās **tekstā**, ja **nav ievēroti** attiecīgajā likumā noteiktie iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās **grozīšanas noteikumi**,

piemēro naudas sodu no 14 līdz 240 naudas soda vienībām (70 – 1200 eiro);

Ja noslēgtā iepirkuma **līguma vai vispārīgās vienošanās līgumcena vai grozījumu kopejā līgumcena ir 145 000 eiro vai lielāka,**

piemēro naudas sodu no 70 līdz 400 naudas soda vienībām (350 – 2000 eiro) **un**

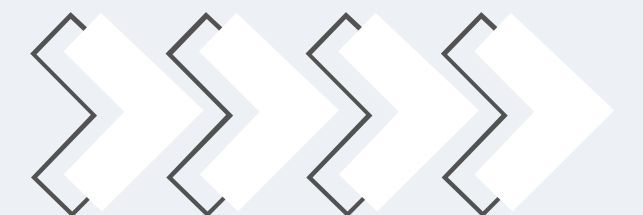
tiesību izmantošanas aizliegumu – aizliegumu uz laiku no 1 līdz 2 gadiem ieņemt amatus, kuru pienākumos ietilpst lēmumu pieņemšana publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā vai iepirkuma līgumu, vispārīgo vienošanos, partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu noslēgšana.

Prakse

ES tiesas 07.12.2023. spriedums apvienotajās lietās C441/22 un C-443/22

Rūpība, kāda ir jāizrāda līgumslēdzējai iestādei, lai tā varētu atsaukties uz šo tiesību normu*, prasa tostarp, lai, sagatavojot attiecīgo publisko līgumu, šī iestāde ņemtu vērā šī līguma izpildes termiņa pārsniegšanas riskus, ko rada paredzami apturēšanas iemesli, piemēram, parasti meteoroloģiskie apstākļi, kā arī tiesību aktos paredzēti būvdarbu izpildes aizliegumi, kas ir iepriekš publicēti un piemērojami laikposmā, kurš ietilpst minētā līguma izpildes laikposmā, un šādi parasti meteoroloģiskie apstākļi un tiesību aktos paredzēti aizliegumi, ja tie nav noteikti dokumentos, kas reglamentē publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, nevar pamatot būvdarbu veikšanu pēc šajos dokumentos, kā arī sākotnējā publiskā iepirkuma līgumā noteiktā termiņa

*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK 72.panta 1.punkta c) apakšpunkta i) punkts.

Prakse

IUB vadītāja 22.11.2024. lēmums

- Pasūtītājam, ņemot vērā konkursa izsludināšanas un līgumu slēgšanas laiku, bija iespējams paredzēt, ka līgumu izpildes termiņu var ietekmēt ziemai raksturīgu laikapstākļu iestāšanās.
- Kā liecina klimata novērojumu prakse Latvijas teritorijā pirmais snieg parasti uzsnieg oktobrī, bet sniega sega sāk veidoties laikā no 1. līdz 23. novembrim. No Sūdzībai pievienotās informācijas no valsts SIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" laikapstākļu novērojuma arhīva redzams, ka sniega segas veidošanās novembrī nav netipiska situācija, tā 2021. gada novembra beigās bija neliela sega, bet 2022. gadā aptuveni no novembra vidus izveidojās stabila un samērā bieza sniega sega. Tāpat no sūdzībai pievienotās informācijas redzams, ka 2023. gada novembrī sniega sega sāka veidoties nedaudz vēlāk un bija mazāka nekā gadu iepriekš, tādējādi nav pamata uzskatīt, ka laikapstākļi līgumu izpildes laikā bija netipiski un tādi ko iepriekš nevarēja paredzēt.

Prakse

RĪGAS RAJONA TIESAS 05.12.2024. SPRIEDUMS LIETĀ NR. 25562000023223.1, 1A/24/118

Tiesa no lietā iegūtajām ziņām negūst apstiprinājumu, ka izmaiņas mēbeļu tehniskās specifikācijas pozīcijās būtu bijušas absolūti nepieciešamas nevis vēlamas un pasūtītājs tās nevarēja iepriekš paredzēt. Tiesa secina, ka minētie iemesli bijuši tieši atkarīgi no A rīcības un plānošanas, līdz ar ko A norādītie apstākļi nav uzskatāmi par tādiem apstākļiem, ko pasūtītājs iepriekš nevarēja paredzēt. Izskatāmajā situācijā vajadzība pēc preču aizvietošanas ar līdzvērtīgām radusies, nepievēršot pienācīgu vērību un rūpību iepirkuma tehniskās specifikācijas prasību izvirzīšanā.

Tiesa neapšaubā, ka A rīcību vadīja krietna un rūpīga saimnieka attieksme pret viņa vadīto organizāciju, tomēr A ar pietiekošu rūpību nav iedziļinājies PIL regulējumā. A, noslēdzot vienošanos par konkursa iepirkuma priekšmeta pozīcijās Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11 piedāvāto preču aizvietošanu ar citām precēm, nepamatoti piemērojis PIL 61. panta trešās daļas 3. punktu. A rīcība, pasūtītāja vārdā noslēdzot 2022. gada 27. jūlija vienošanos, bija pretiesiska un radīja godīgas konkurences pārkāpumu, nevis situāciju, kas izveidojusies tādu iemeslu dēļ, ko pasūtītājs iepriekš nevarēja paredzēt.

Tiesa piekrīt, ka pasūtītājam ir rīcības brīvība noteikt prasības iepirkuma priekšmetam atbilstoši konkrētām vajadzībām. Tomēr, ja vajadzības ir iespējams apmierināt ar dažādiem preču raksturlielumiem, tad tehniskajā specifikācijā ir norādāmas preču raksturlielumu amplitūdas, nevis konkrēti izmēri. Nevar atstāt bez ievēribas, ka konkrētas prasības var radīt konkurences ierobežojumu attiecībā uz mēbeļu ražotājiem, līdz ar to konkrētu prasību maiņa līguma izpildes gaitā ir atzīstama par tādu, kas varētu mainīt iesniedzamos piedāvājumus un, iespējams, arī pretendentu dalību konkursā. Minētais liecina par to, ka A nav ievērojis PIL 2. panta 2. punktā minēto vienlīdzīgas un taisnīgas attieksmes pret piegādātājiem principu, jo preču raksturlielumi ir viena no iepirkuma līguma būtiskajām daļām.

Paldies!

Dace Vosele

IUB Administratīvo sodu departamenta direktore

Dace.Vosele@iub.gov.lv

IUB.GOV.LV

iepirkumu-uzraudzibas-birojs

<https://www.iub.gov.lv>